

PIENYHTIÖN TILINPÄÄTÖS

Säännökset ja hallituksen vastuu

Jarmo Leppiniemi Timo Kaisanlahti

2. uudistettu painos

Copyright © 2018 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Sirpa Puntti

ISBN 978-952-14-3528-7
ISBN 978-952-14-3530-0 (verkkokirja)

BALTO Print
Liettua 2018

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

Sisällys

SISÄLLYS	V
MERKITYS PIEN- JA MIKROYHTIÖN HALLITUKSELLE	XXV
LYHENTEET	XIX
Johdanto	1
PMA 1 luku Yleiset säännökset	5
PMA 1:1 Soveltamisala sekä pien- ja mikroyritykseltä edellytetyt tilinpäätöstiedot	21
1 mom.: PMA:n soveltamisala.	21
2 mom.: Vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta	29
3 mom.: Vapautus toimintakertomuksen laadinnasta sekä rahoituslaskelmasta	30
4 mom.: Tilinpäätöksen allekirjoittaminen	32
5 mom. – 1 kohta: Laadinnan perustuminen PMA:een. . .	32
5 mom. – 2 kohta: Oman pääoman muutokset sekä ehdotus jakokelpoisesta omasta pääomasta	34
PMA 1:2 Säännökset muussa lainsäädännössä	35
1 mom.: PMA:n yksinomaisuus tilinpäätösnormistona . . .	35
2 mom.: Helpotukset pienosuuskunnalle	36
3 mom.: Pien- ja mikrohelpotukset muussa oikeushenkilössä	36

PMA 1:3 Oikea ja riittävä kuva pien- ja mikroyrityksessä	37
1 mom.: Tilannekohtaiset liitetiedot oikealle ja riittävälle kuvalle pienyhtiössä	37
2 mom.: Oikean ja riittävän kuvan ”suojasatamasäännös” mikroyhtiössä	38
3 mom.: Kansallinen suojasatamasäännös myös muilla mikroyrityksillä	39
PMA 2 luku Pienyrityksen tuloslaskelma- ja tasekaavat	40
PMA 2:1 Kululaji- ja toimintokohtaiset tuloslaskelma-kaavat sekä lyhennetty tuloslaskelma	46
1 mom.: Kululaji- ja toimintokohtaisuus vaihtoehtoina liikekaavassa	47
2 mom.: Mahdollisuus ”lyhennettyyn” tuloslaskelmaan	47
PMA 2:2 Kiinteistökaava	49
1 mom.: Kiinteistökaava vain poikkeuksellisesti pien- ja mikroyhtiössä	50
2 mom.: Kululajikohtaisen kaavan edellytyksenä yksimielisyys asuntoyhtiössä	52
3 mom.: Pääomavastike rahoitustuottona	52
PMA 2:3 Yhdistys- ja säätiökaava	54
1 mom.: Järjestökaava	54
2 mom.: Varsinaisen toiminnan määrittely	56
3 mom. – 1 virke: Liitetieto vaihtoehtoisena erittelytapana	57
3 mom. – 2 virke: Toimialakohtainen erittely	57
3 mom. – 3 virke: Vaihtoehtona liitetietolaskelma liiketoiminnasta	58
4 mom.: Kiinteistökaavan soveltaminen järjestökaavan sijasta	58
5 mom.: Liikekaavan soveltaminen järjestökaavan sijasta	59
PMA 2:4 Pienyrityksen tasekaava	59
1 mom.: velvoite tasekaavan noudattamiseen	60
2, 3 ja 4 mom.: lyhennetty tase optiona	62

5 mom.: Sidottu rahasto vain yhdistyksessä tai säätiössä . . .	63
6 mom.: Erillään hoidettavien varojen yksilöinti	63
PMA 2:5 Esittämistavan jatkuvuus	65
PMA 2:6 Yksityiskohtaisempi esittäminen	67
1 mom.: Uusien erien lisääminen	67
2 mom.: Kaavamallia seikkaperäisempi esittämistapa.	67
PMA 2:7 Erien yhdisteleminen	68
1 ja 2 mom.: liitetietovelvoite pienyhtiöllä yhdistelystä	68
PMA 2:8 Erien uudelleennimeäminen ja poisjättäminen	70
1 mom.: Toiminnan luonteeseen perustuva nimikemuutos.	71
2 mom.: Nimikkeen poisjättäminen sekä kirjain- tai numerotunnisteen muokkaaminen	72
PMA 3 luku Pienyrityksen liitetiedot	74
PMA 3:1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	80
1 mom.: Arvostus- ja jaksotusvalintojen ilmoittaminen . . .	81
2 mom. – 1 kohta: Olettama vaihto-omaisuuden FIFO-perusteisuudesta	82
2 mom. – 2 kohta: Olettama oikeuden kuluksi kirjaamisesta 10 vuodessa	83
2 mom. – 3 kohta: Olettama kehittämismenon, liikearvon ja muun pitkävaikutteisen menon välittömästi kuluksi kirjaamisesta	83
2 mom. – 4 kohta: Olettama pitkän valmistusajan vaativan hyödykkeen suoriteperusteista tulouttamisesta. . .	84
2 mom. – 5 kohta: Olettama rahoitusvälineen ja sijoituskiinteistön hankintamenoperusteisesta arvostuksesta	84
2 mom. – 6 kohta: Olettama muuntokurssin perustumisesta tilinpäätöspäivään	86
3 mom. – 1 kohta: Olettama hankintamenon perustamisesta välittömiin menoihin	87
3 mom. – 2 kohta: Olettama poistojen verotusperusteisuudesta.	87

3 mom. – 3 kohta: Olettama arvonkorotusten tekemättömyydestä	87
3 mom. – 4 kohta: Olettama avustuksen vähentämisestä hankintamenosta.	88
3 mom. – 5 kohta: Olettama pienhankinnan välittömästi kuluksi kirjaamisesta	88
3 mom. – 6 kohta: Olettama rahoitusleasingomaisuuden merkitsemättömyydestä taseeseen	89
4 mom.: Olettama KPL:n mukaisesta tilinpäätössäännöstöstä).	89
PMA 3:2 Poikkeukselliset erät	89
PMA 3:3 Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat	90
PMA 3:4 Arvonkorotusrahasto	92
PMA 3:5 Tiedot käypään arvoon merkitsemisestä	93
1 mom.: Erittely käypään arvoon merkityistä rahoitusvälineistä.	94
2 mom.: Hankintamenoperusteisesti merkittyjen johdannaisten käypä arvo	94
PMA 3:6 Pitkäaikaiset lainat	95
PMA 3:7 Annetut vakuudet ja taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuut	96
1 mom. – 1 kohta: Esineoikeudelliset vakuudet.	96
1 mom. – 2 kohta: Taseen ulkopuoliset sitoumukset.	100
1 mom. – 3 kohta: Taseen ulkopuoliset järjestelyt.	106
1 mom. – 4 kohta: Pien- tai mikroyhtiön itsensä kantama eläkevastuu	107
2 mom.: Esineoikeudelliset vakuudet samaan konserniin kuuluvien tai osakkuusyritysten puolesta.	107
3 mom.: Vakuuden enimmäisarvona vastuumäärä jollei vakuus sitä pienempi.	108
PMA 3:8 Tiedot emoyrityksestä	108
PMA 3:9 Lainat toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille sekä heidän puolestaan annetut sitoumukset	109
Kohta 1 (rahalainat) ja kohta 2 (vakuudet)	110
Kohta 3 (eläkesitoumukset).	110

PMA 3:10 Liiketoimet intressitahojen kanssa	111
1 mom.: Epätavanomainen toimi intressitahon kanssa	111
2 mom.: Intressitoimien lajikohtainen esittäminen vs. olennaisuus	114
3 mom.: Intressitoimesta annettavat tiedot	115
4 mom.: ”Ylenevä” ja ”aleneva” määräysvalta- tai osakkuusyhteyssuhde perusteena.	115
5 mom.: Toimitusjohtaja sekä hallitusjäsen intressitahoina.	115
6 mom.: Tavanomainen toimi intressitahon kanssa vs. oikea ja riittävä kuva	116
PMA 3:11 Henkilöstö	117
PMA 3:12 Omien osakkeiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset	117
PMA 3:13 Toimintakertomusta vastaavat tiedot	119
PMA 4 luku Mikroyrityksen tuloslaskelma ja tase sekä liitetiedot	120
PMA 4:1 Mikroyrityksen tuloslaskelmakaavat ja lyhennetty tuloslaskelma	121
1 mom.: Pienyhtiötä vastaava tuloslaskelmakaava	121
2 mom.: Mahdollisuus tuloslaskelman lyhentämiseen	121
PMA 4:2 Mikroyrityksen tase	123
1 mom.: Pienyhtiötä vastaava tasekaava.	123
2, 3 ja 4 mom.: Mahdollisuus taseen lyhentämiseen	123
PMA 4:3 Esittämistavan jatkuvuus sekä kaavanmukaisuudesta poikkeaminen	125
PMA 4:4 Mikroyrityksen liitetiedot	125
1 mom.: Pienyhtiötä vastaavat liitetiedot.	125
2 mom.: Toimintakertomusta vastaavan informaation esittäminen liitetietona	126
PMA 5 luku Muut säännökset	128
PMA 5:1 Voimaantulo	128

PMA – Liite I Pienyrityksen kululajikohtainen tuloslaskelma.	129
Kohta 1 – Liikevaihto	131
Kohta 2 – Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	135
Kohta 3 – Valmistus omaan käyttöön	135
Kohta 4 – Liiketoiminnan muut tuotot	136
Kohta 5 – Materiaalit ja palvelut	136
Kohta 6 – Henkilöstökulut	138
Kohta 6.a – Palkat ja palkkiot	139
Kohta 6.b – Henkilösivukulut	139
Kohta 6.ba – Eläkekulut	139
Kohta 6.bb – Muut henkilösivukulut	140
Kohta 7.a – Suunnitelman mukaiset poistot	140
Kohta 7.b – Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	144
Kohta 7.c – Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	145
Kohta 8 – Liiketoiminnan muut kulut	146
Kohta 10 – Rahoitustuotot ja kulut	147
Kohta 10.a – Rahoitustuotot ja kulut	147
Kohta 10.b – Tuotot osuuksista omistusyhteisyrytyksissä	148
Kohta 10.c – Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrittäjiltä saadut	148
Kohta 10.d – Muut korko- ja rahoitustuotot, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrittäjiltä saadut	148
Kohta 10.e – Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	149
Kohta 10.f – Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista	151
Kohta 10.g – Korkokulut ja muut rahoituskulut, erikseen samaan konserniin kuuluville yrityksille	151
Kohta 12 – Tilinpäätössiirrot	152
Kohta 12.a – Poistoeron muutos	152
Kohta 12.b – Verotusperusteisten varausten muutos	153
Kohta 12.c – Konserniavustus	154

Kohta 13 – Tuloverot	154
Kohta 14 – Muut välittömät verot	156
Kohta 15 – Tilikauden voitto (tappio)	156

PMA – Liite II Pienyrityksen toimintokohtainen tuloslaskelma	157
Kohta 1 – Liikevaihto	161
Kohta 2 – Hankinnan ja valmistuksen kulut	161
Kohta 3 – Bruttokate	162
Kohta 4 – Myynnin ja markkinoinnin kulut	162
Kohta 5 – Hallinnon kulut	163
Kohta 6 – Liiketoiminnan muut tuotot	163
Kohta 7 – Liiketoiminnan muut kulut	164
Kohta 8 – Liikevoitto (-tappio)	164
Kohdat 9–13 – Rahoitustuotot ja -kulut, Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, Tilinpäätössiirrot, Tuloverot sekä Muut välittömät verot	164

PMA – Liite III Pienyrityksen tuloslaskelman kiinteistökaava	165
---	------------

PMA – Liite IV Aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelmakaava pienyrityksessä	168
---	------------

PMA – Liite V Pienyrityksen tasekaava	170
Vastaavaa A-luokka – Pysyvät vastaavat	173
Pysyvät vastaavat A.I-ryhmä – Aineettomat hyödykkeet	174
Pysyvät vastaavat A.I.1 – Kehittämismenot	175
Pysyvät vastaavat A.I.2 – Aineettomat oikeudet	183
Pysyvät vastaavat A.I.3 – Liikearvo	184
Pysyvät vastaavat A.I.4 – Muut aineettomat hyödykkeet	185
Pysyvät vastaavat A.I.5 – Ennakkomaksut	186
Pysyvät vastaavat A.II-ryhmä – Aineelliset hyödykkeet	186
Pysyvät vastaavat A.II.1 – Maa ja vesialueet	187
Pysyvät vastaavat A.II.2 – Rakennukset ja rakennelmat	188

Pysyvät vastaavat A.II.3 – Koneet ja kalusto	189
Pysyvät vastaavat A.II.4 – Muut aineelliset hyödykkeet . .	191
Pysyvät vastaavat A.II.5 – Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat.	192
Pysyvät vastaavat A.III-ryhmä – Sijoitukset	193
Pysyvät vastaavat A.III.1 – Osuudet saman konsernin yrityksissä	194
Pysyvät vastaavat A.III.2 – Saamiset saman konsernin yrityksiltä	195
Pysyvät vastaavat A.III.3 – Osuudet omistusyhteisy yrityksissä	196
Pysyvät vastaavat A.III.4 – Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä.	197
Pysyvät vastaavat A.III.5 – Muut osakkeet ja osuudet . . .	197
Pysyvät vastaavat A.III.6 – Muut saamiset.	198
Vastaavaa B-luokka – Vaihtuvat vastaavat	198
Vaihtuvat vastaavat B.I-ryhmä – Vaihto-omaisuus	199
Vaihtuvat vastaavat B.I.1 – Aineet ja tarvikkeet.	205
Vaihtuvat vastaavat B.I.2 – Keskeneräiset tuotteet.	205
Vaihtuvat vastaavat B.I.3 – Valmiit tuotteet/tavarat	205
Vaihtuvat vastaavat B.I.4 – Muu vaihto-omaisuus.	205
Vaihtuvat vastaavat B.I.5 – Ennakkomaksut	206
Vaihtuvat vastaavat B.II-ryhmä – Saamiset	206
Vaihtuvat vastaavat B.II.1 – Myyntisaamiset	208
Vaihtuvat vastaavat B.II.2 – Saamiset saman konsernin yrityksiltä	209
Vaihtuvat vastaavat B.II.3 – Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä.	210
Vaihtuvat vastaavat B.II.4 – Lainasaamiset	211
Vaihtuvat vastaavat B.II.5 – Muut saamiset.	212
Vaihtuvat vastaavat B.II.6 – Maksamattomat osakkeet/osuudet.	212
Vaihtuvat vastaavat B.II.7 – Siirtosaamiset	213
Vaihtuvat vastaavat B.III-ryhmä – Rahoitusarvopaperit	213
Vaihtuvat vastaavat B.III.1 – Osuudet saman konsernin yrityksissä	215
Vaihtuvat vastaavat B.III.2 – Muut osakkeet ja osuudet	215
Vaihtuvat vastaavat B.III.3 – Muut arvopaperit.	216

Vaihtuvat vastaavat B.IV-ryhmä – Raha ja pankkisaamiset	216
Vastattavaa A-luokka – Oma pääoma	217
Oma pääoma A.I – Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	217
Oma pääoma A.II – Ylikurssirahasto	218
Oma pääoma A.III – Arvonkorotusrahasto	219
Oma pääoma A.IV.1 – Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	222
Oma pääoma A.IV.2 – Vararahasto	222
Oma pääoma A.IV.3 – Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot	222
Oma pääoma A.IV.4 – Käyvän arvon rahasto	223
Oma pääoma A.IV.5 – Muut rahastot	224
Oma pääoma A.V – Edellisten tilikausien voitto (tappio)	224
Oma pääoma A.VI – Tilikauden voitto	224
Vastattavaa B-luokka – Tilinpäätössiirtojen kertymä	225
Tilinpäätössiirtojen kertymä B.1 – Poistoero	225
Tilinpäätössiirtojen kertymä B.2 – Verotusperusteiset varaukset	226
Vastattavaa C-luokka – Pakolliset varaukset	226
Pakolliset varaukset C.1 – Eläkevaraukset	227
Pakolliset varaukset C.1 – Verovaraukset	227
Pakolliset varaukset C.1 – Muut pakolliset varaukset	227
Vastattavaa D-luokka – Vieras pääoma	228
Vieras pääoma D.1 – Joukkovelkakirjalainat	228
Vieras pääoma D.2 – Vaihtovelkakirjalainat	231
Vieras pääoma D.3 – Lainat rahoituslaitoksilta	232
Vieras pääoma D.4 – Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta	232
Vieras pääoma D.5 – Saadut ennakot	232
Vieras pääoma D.6 – Ostovelat	233
Vieras pääoma D.7 – Rahoitusvekselit	234
Vieras pääoma D.8 – Velat saman konsernin yrityksille	234
Vieras pääoma D.9 – Velat omistusyhteisyrietyksille	234
Vieras pääoma D.10 – Muut velat	235
Vieras pääoma D.11 – Siirtovelat	242

KPL 1 luku Yleiset säännökset	247
KPL 1:1 Oikeushenkilön kirjanpitovelvollisuus	249
1 mom. – Osakeyhtiö aina kirjanpitovelvollinen	249
2 mom. – Pien- ja mikroyhtiössä kirjanpitovelvollisuus alkaa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta	250
3 mom. – Pien- ja mikroyhtiön konkurssipesällä kirjanpitovelvollisuus.	251
4 mom. – Kirjanpitovelvollisuus rajautuu Suomessa rekisteröityihin yrityksiin – sivuliikkeillä tilinpäätösjulkisuus	252
KPL 1:1a Luonnollisen henkilön kirjanpitovelvollisuus	253
KPL 1:2 Kahdenkertainen kirjanpito	254
KPL 1:3 Hyvä kirjanpitotapa	254
KPL 1:4 Tilikausi	257
1 mom. – Pääsääntönä 12 kuukauden tilikausi	257
2 mom. – Yhdenmukainen tilikausi eri ”liikkeissä”	258
3 mom. – Ammatin- ja liikkeenharjoittajan tilikausi	258
KPL 1:4a Pienyritys	259
KPL 1:4b Mikroyritys	262
KPL 1:4c Suuryritys	263
KPL 1:4d IAS-asetus	264
KPL 1:5 Määräysvalta	264
1 mom. – määräysvalta konsernisuhteen perustana	265
2 mom. – Sopimus äänestysrajoituksesta ei vaikuta konsernisuhteeseen	268
3 mom. – Kumottu säännös	268
4 mom. – Konsernivelvoitteita ei voi kiertää välikäisien avulla.	268
5 mom. – Konsernisuhteen määrittelyssä poisluettavat osakkeet	268
KPL 1:6 Konserniyritys, emoyritys ja tytäryritys	269
1 mom. – Konsernikäsitteiden määritelmät	269
2 mom. – Välillinen konsernisuhte.	270
KPL 1:6a Pien- ja suurkonserni	270
1 mom. – Määritelmät pien- ja suurkonsernille.	270

2 mom. – Määrittelyn perustaminen emoyrityksen viimeisimpään tilinpäätökseen.	271
KPL 1:7 Omistusyhteisyitys	272
KPL 1:8 Osakkuusyrittys	273
1 mom. – Viidesosan äänimäärä ja huomattava vaikutusvalta osakkuusyrittysuhteen kriteereinä.	273
2 mom. – Välillinen osakkuusyrittysuhte	275
3 mom. – Osakkuusyrittysuhteen määrittelyssä huomioitavat osakkeet ja äänet	275
KPL 1:9 Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö	275
KPL 2 luku Liiketaapahtumien kirjaaminen ja kirjanpitoaineisto	278
KPL 2:1 Liiketaapahtumat	279
KPL 2:2 Kirjanpitotilit, tililuettelo ja kirjanpidot	288
1 mom. – Liiketaapahtuman kirjaaminen tilille	289
2 mom. – Tililuettelo	289
3 mom. – Pääkirja ja osakirjanpidot	290
KPL 2:3 Kirjaamisperusteet	291
1 mom. – Suoriteperuste pääsääntönä	292
2 mom. – Lasku- tai maksuperuste mahdollinen tilikauden aikana.	294
KPL 2:4 Kirjausjärjestys ja -ajankohta	295
1 mom. – Aika- ja asiaperusteisen tarkastelun mahdollistaminen	295
2 mom. – Käteiskirjaukset päiväkohtaisesti, muissa kirjauksissa jaksottamismahdollisuus	296
3 mom. – Käteismaksu kirjattava viivyttelämättä.	297
KPL 2:5 Tosite	298
1 mom. – Tosite liiketaapahtuman yksilöiminen	298
2 mom. – Hyödykkeen ja luovutushetken yksilöinti meno- ja tulotositteessa	301
3 mom. – Rahalaitos pääsääntöisesti todentajana maksutositteessa sekä tiliote tositteena.	303
4 mom. – Pien- tai mikroyhtiön itsensä laatima tosite.	305
5 mom. – Oikaisu- tai siirtokirjauksen varmentajana	305

KPL 2:5a Käteisenä rahana maksettu palkka	305
KPL 2:5b Liitetietotosite	306
KPL 2:6 Kirjausketju	307
KPL 2:7 Kirjanpitoaineisto	309
1 mom. – Kirjanpitoaineiston tarkasteltavuus ja selväkielisyys	309
2 mom. – Kirjanpidon sisältöä ei saa muuttaa tilinpäätöksen tai ulkopuoliselle annetun ilmoituksen jälkeen	310
3 mom. – Kirjanpidon teknisen muodon muuttaminen säilyttämistä varten	311
KPL 2:7a Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista	311
KPL 2:8 Koneellisten tietovälineiden hyväksikäyttö . . .	312
KPL 2:9 Kirjanpitoaineiston säilyttäminen	312
KPL 2:10 Kirjanpitoaineiston säilytysaika	314
1 mom. – 10 vuoden säilytysaika tositteita ja kirjeenvaihtoa lukuunottamatta	314
2 mom. – 6 vuoden säilytysaika tositteille ja kirjeenvaihdolle	315
3 mom. – Kirjanpidon järjestäminen toiminnan päätyessä	319
4 mom. – Rakennerahastotukia koskevien tositteiden erityinen säilytysaika sekä muut erityisnormit	319
 KPL 3 luku Tilinpäätös ja toimintakertomus . . .	321
KPL 3:1 Tilinpäätöksen sisältö	327
1 mom. – Tilinpäätöksen osat	329
2 mom. – Vertailutiedot edelliseltä kaudelta	334
3 mom. – Pien- ja mikroyhtiöllä ei toimintakertomuspakkoa	337
KPL 3:1a Toimintakertomus	338
1 mom. – Toimintakertomus kuvauksena toiminnasta, taloudellisesta tilanteesta ja riskeistä	340
2 mom. – Tunnuslukuinformaatio	343
3 mom. – Kuvauksen tasapuolisuus ja kattavuus sekä viitaukset ja täydennykset tilinpäätökseen	344

4 mom. – Toimintakertomuksen erityiset tietovaatimukset	345
KPL 3:2 Oikea ja riittävä kuva	348
1 mom. – Tilinpäätöksen tavoitteena olennaisesti oikea ja riittävä kuva	349
2 mom. – Liitetietovelvoite oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi	349
3 mom. – Oikean ja riittävän kuvan vaarantumiseen perustuva säännöspoikkeus	350
4 mom. – Mikroyhtiöiden ”suojasatamapoikkeus”	352
KPL 3:2a Olennaisuus yleisenä tilinpäätösperiaatteena	353
1 mom. – Olennaisuuden arviointi käyttäjän näkökulmasta	354
2 mom. – Epäolennaisuuteen perustuva säännöspoikkeus	355
3 mom. – Liitetieto poikkeuksesta sekä liiketapahtuman merkitseminen poikkeuksetta	356
KPL 3:3 Muut yleiset tilinpäätösperiaatteet	357
1 mom.	358
2 mom. – Varovaisuusperiaatetta täsmentävät menettelyt	365
3 mom. – Tilinpäätösperiaatteesta poikkeaminen vain säännöspäätöksellä	365
KPL 3:4 Lasku- ja maksuperusteisuuden oikaiseminen ja täydentäminen sekä maksuperusteinen tilinpäätös	366
1 mom. – Vähäisen kirjauksen lasku- tai maksuperusteisuuden pysyttäminen tilinpäätöksessä	366
2 mom. – Mikrosäätöön ja -yhdistyksen maksuperusteinen tilinpäätös	369
KPL 3:5 Kieli ja valuutta	370
KPL 3:6 Laatumisaika	372
KPL 3:7 Päiväys ja allekirjoitus	374
1 mom. – Tilinpäätöksen päivääminen ja allekirjoittaminen	374
2 mom. – Oikeus eriyvän mielipiteen merkitsemiseen	377

KPL 3:7a Vastuu tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta sekä kirjanpitoja ja aineistoja koskevasta luettelosta	378
KPL 3:8 Tasekirja	379
KPL 3:9 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröinti	379
1 mom. – osakeyhtiömuotoon perustuva velvoite toimittaa tilinpäätös patentti- ja rekisterihallitukselle. . . .	380
2 mom. – kirjanpitovelvollisen kokoon perustuva rekisteröintivelvoite.	381
3 mom. – Rekisteröintivelvoitteen määräytyminen konsernitilinpäätöksen perusteella.	382
4 mom. – OYL-säännökset rekisteröimisestä.	382
5 mom. – Patentti- ja rekisterihallinnon tarkentavat määräykset asiantekijöiden sähköisestä toimittamisesta. . . .	383
KPL 3:10 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistaminen	383
1 mom. – patentti- ja rekisterihallitus julkistaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen.	384
2 mom. – tilinpäätöksen julkistaminen pien- tai mikroyhtiön omana toimenä.	384
3 mom. – oma-aloitteisesti julkistettavan tilinpäätöksen lyhentäminen.	384
KPL 3:11 Jäljennösten antamisvelvollisuus	385
KPL 3:12 Tilintarkastusta koskevat tiedot	385
KPL 3:13 Tase-erittelyt	387
1 mom. – tase-erittelyt tilinpäätöksen varmentamisessa.	387
2 mom. – tase-erittelyjen säilyttäminen.	388
3 mom. – pien- ja mikroyhtiön tase-erittelyjä ei toimiteta patentti- ja rekisterihallitukselle.	388
KPL 3a luku Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista	389

KPL 4 luku Tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät	390
KPL 4:1 Liikevaihto	394
KPL 4:2 Satunnaiset tuotot ja kulut	399
KPL 4:3 Pysyvät ja vaihtuvat vastaavat	399
KPL 4:4 Vaihto-omaisuus ja rahoitusomaisuus	401
1 mom. – Käyttöomaisuus-käsite verotuksessa vs. kirjanpidollinen pysyvä vastaava	401
2 mom. – Vaihto-omaisuuden määritelmä	402
3 mom. – Rahoitusomaisuuden määritelmä	403
KPL 4:5 Hankintameno	403
1 mom. – Välittömät erät luettava aina hankintamenoon	404
2 mom. – Mahdollisuus välillisten erien sisällyttämiseen hankintamenoon	405
3 mom. – Mahdollisuus rahoituskustannuksen huomioimiseen hankintamenossa	407
4 mom. – Käyttöjärjestys samalajisessa vaihto-omaisuudessa	408
5 mom. – Pysyviin vastaavien sijoituksiin ja vaihtuvien vastaavien rahoitusomaisuuteen kuuluvien arvopaperien käyttöjärjestys	409
KPL 4:6 Siirtosaamiset ja siirtovelat	409
1 mom. – Siirtosaamisten määritelmä	410
2 mom. – Siirtovelkojen määritelmä	411
KPL 4:7 Pitkäaikainen saaminen ja velka	413
1 mom. – Yhden vuoden jälkeen erääntyvät saamiset ovat pitkäaikaisia	414
2 mom. – Yhden vuoden jälkeen maksettavat velat ovat pitkäaikaisia	414
KPL 4:8 Omat ja emoyrityksen osakkeet ja osuudet ...	415
KPL 5 luku Arvostus- ja jaksotussäännökset ...	416
KPL 5:1 Tuottojen, kulujen ja menetysten jaksottaminen	420

KPL 5:2 Saamiset, rahoitusvarat ja velat	421
1 mom. – Hankintamenoperusteinen arvostus lähtökohtana saamisissa, rahoitusvaroissa ja veloissa	421
2 mom. – Pysyviin vastaaviin kuuluvalla arvopaperille alimman arvon periaate ei pakollinen	424
3 mom. – Arvonalennus merkitään pääsääntöisesti rahoituskuluksi	425
KPL 5:2a Rahoitusvälineen merkitseminen käypään arvoon sekä käyvän arvon rahasto	425
1 mom. – Hankintamenoa korkeamman käyvän arvon huomioimismahdollisuus rahoitusvälineissä.	426
2 ja 3 mom. – Käyvän arvon muutosten tilinpäätöskäsittely.	429
4 ja 5 mom. – Liitetietoinformaatio	432
6 mom. – Mikroyhtiö koskeva poikkeus	433
KPL 5:2b Sijoituskiinteistön merkitseminen käypään arvoon	434
1 mom. – Mahdollisuus sijoituskiinteistön hankintamenon ylittävän arvonnousun tulouttamiseen.	434
2 mom. – Mikroyhtiö koskeva poikkeus	436
KPL 5:3 Ulkomaanrahan määräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset	436
KPL 5:4 Tulon kirjaaminen tuotoksi valmistusasteen perusteella	438
KPL 5:5 Useana tilikautena tuloa tuottavan aineellisen omaisuuden hankintamenon jaksottaminen	441
1 mom. – sekä aktivointi- että poistopakko usealla kaudella tuloa tuottavalle tuotantohyödykkeelle	442
2 mom. – Aktivoitavan hankintamenon määrittely kustannuslaskennallisesti	449
3 mom. – samalajisten vähäisten hyödykkeiden arvostus samaan määrään tilikaudesta toiseen	451
KPL 5:5a Aineettoman oikeuden hankintamenon jaksottaminen	452
1 mom. – Aktivointipakko ostetulle aineettomalle oikeudelle	452

2 mom. – Aktivointimahdollisuus itse luodulle aineettomalle oikeudelle	453
3 mom. – Poistoaikaolettamana enintään 10 vuotta	453
KPL 5:5b Rahoitusleasingsopimuksella hankitun omaisuuden merkitseminen	454
KPL 5:5c Pääomalainan merkitseminen taseeseen	456
KPL 5:6 Vaihto-omaisuuden hankintamenon jaksottaminen	461
1 mom. – Vaihto-omaisuuden aktivointivelvoite.	461
2 mom. – Hankintamenon kustannuslaskennallinen määrittely	462
3 mom. – samalajisten vähäisten varastohyödykkeiden arvostus samaan määrään tilikaudesta toiseen	462
KPL 5:7 Perustamismenojen jaksottaminen	463
KPL 5:8 Tutkimus- ja kehittämismenojen jaksottaminen	464
1 mom. – Tutkimusmeno kirjattava välittömästi kuluksi – aktivointi ei mahdollista.	464
2 mom. – Kehittämismenojen aktivointi mahdollista.	466
3 mom. – Aktivoitu kehittämismeno rajoittaa voitonjakoa	467
KPL 5:9 Liikearvon hankintamenon jaksottaminen	467
KPL 5:10 Pääoma-alennus ja lainan liikkeeseenlaskumenot	468
KPL 5:11 Muiden pitkävaikutteisten menojen jaksottaminen	469
KPL 5:12 Muut kuin suunnitelman mukaiset poistot	471
1 mom. – Verotusperusteinen syy suunnitelmapoiston ylittämiseksi.	471
2 mom. – Keskinäisen kiinteistöyhtiön vapautus suunnitelmapoistoista	473
KPL 5:13 Arvonlennus	474
KPL 5:14 Vastaiset menot ja menetykset sekä pakollinen varaus	479
1 mom. – Tuloslaskelmassa vähennettävät vastaiset menot ja menetykset	480

2 mom. – Vastaisesta menosta tai menetyksestä pakollinen varaus, jos määrä tai toteutumishetki tuntemattomia	481
3 mom. – Pakollinen varaus merkitään todennäköiseen määräänsä	482
4 mom. – Pakollista varausta ei saa perustaa taseen vastaavaa-erän alentumiseen	482
KPL 5:15 Verotusperusteinen varaus	483
KPL 5:16 Kulukirjauksen oikaisu	484
KPL 5:17 Arvonkorotus	485
1 mom. – Rajoitukset kohteille sekä edellytykset arvonkorotukselle	486
2 mom. – Ristiinomistus eliminointava tytäryrityksen arvonkorotuksessa	490
3 mom. – Arvonkorotusrahasto	491
4 ja 5 mom. – Arvonkorotus peruutettava vaikka alentuminen arvioitaisiin tilapäiseksi	491
KPL 5:18 Laskennalliset verovelat ja -saamiset	492
KPL 5:19 Vaihto-omaisuuden ja pysyvien vastaavien väliset siirrot	496
KPL 5:20 Oma käyttö	497
KPL 6 luku Konsernitilinpäätös	498
KPL 6:5 Tytäryrityksen tilikausi ja välitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus	500
1 mom. – Velvoite yhdenmukaistaa tilikausi emoyrityksen kanssa	500
2 ja 3 mom. – Tytäryrityksen yhdisteleminen välitilinpäätöksen perusteella	501
KPL 6:14 Osakkuusyrittöksen tiedonantovelvollisuus . . .	501
KPL 7 luku Ammatinharjoittajan kirjanpito	503

KPL 7a luku Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittava tilinpäätös ja konsernitilinpäätös	504
KPL 7a:1 Kansainväliset tilinpäätösstandardit	505
KPL 7a:2 Kansainvälisten tilinpäätösstandardien pakollinen soveltaminen	506
1 mom. – IFRS-konsernitilinpäätöksen pakollisuus pörssiyhtiössä	506
2 mom. – Velvollisuus IFRS-erillisitilinpäätöksen laatimiseen pörssiyhtiössä, joka ei toimi emoyrityksenä	507
KPL 7a:3 Kansainvälisten tilinpäätösstandardien vapaaehtoinen soveltaminen	508
1 mom. – Mahdollisuus erillistilinpäätöksen laatimiseen IFRS-perusteisesti IFRS-konsernitilinpäätöksen laativalle pörssiyhtiölle	508
2 mom. – Oma-aloitteinen siirtyminen IFRS-perusteiseen erillis- tai konsernitilinpäätökseen ...	508
KPL 7a:4 Kirjanpitolain säännösten soveltaminen kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen laadittuun tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen	509
KPL 7a:5 Täydentävät lisätiedot	509
KPL 8 luku Erinäiset säännökset	511
KPL 8:1 Lain tarkoituksen edistäminen sekä valvonta ..	512
1 mom. – Kirjanpitolautakunta KPL:n sekä PMA:n ja KPA:n tulkinnan ohjeistajana	513
2 mom. – PRH valvoo tilinpäätösten toimittamista julkisesti rekisteröitäviksi	513
3 mom. – Finanssivalvonnan tehtävänä IFRS-valvonta ..	514
KPL 8:2 Kirjanpitolautakunta	515
1 mom. – Kirjanpitolautakunnan pyynnöstä antamat lausunnot	516
2 mom. – Lautakunnan myöntämät poikkeusluvut	519
3 mom. – Finanssivalvonnan toimivalta	521

4 mom. – Kirjanpitolautakunnan kokoonpano	522
5 mom. – Lautakunnan päätösvaltaisuus	523
6 mom. – Lautakunnan jaostot	523
7 mom. – Lautakunnan sihteeri	523
8 mom. – Muutoksenhakukielto	523
KPL 8:3 Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen	524
KPL 8:4 Kirjanpitorikkomus	525
1 mom. – Kirjanpitorikkomuksena rangaistavat teot ja laiminlyönnit	526
2 mom. – Vähäinen rikkomus jätettävä tuomitsematta	528
KPL 8:5 Kirjanpitoa koskevat säännökset muissa laeissa	529
1 mom. – KPL vs. muu laki	529
2 ja 3 mom. – Pienet ensin -periaatteen voimaansaattaminen	531
KPL 8:6 Tarkemmat säännökset	532
1 mom. – Valtuutus PMA:n ja KPA:n säätämiseen	532
2 mom. – Valtuutus raja-arvojen tarkistamiseen	532
KPL 9 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	533
ASIAHAKEMISTO	535

Merkitys pien- ja mikroyhtiön hallitukselle

Tähän luetteloon on koottu kommentaarin ne kohdat, joissa nimenomaisesti käsitellään hallituksen tehtäviä ja vastuuta tilinpäätöksen suhteen.

PMA 1 luku – Yleiset säännökset

[B] Lainsäädännöllinen perusta vastuulle tilinpäätöksestä.	6
[C] Tietoisuus sekä päätöksenteko tilinpäätösoikeudellisen vastuun perustana.	8
[D] Vaihtoehtoiset menettelytavat tilinpäätösarvostuksissa.	10
[E] Varovaisuusperiaatteen mukaiset olettamet.	12
[F] Business judgement -sääntö tilinpäätöskysymyksissä.	14
[G] Business judgement -menettelyn ulkopuolelle jäävät tilanteet.	16
[H] Varovaisuusperiaatteen liityntä osakeyhtiöoikeudelliseen velkojansuojajärjestelmään.	18
[I] Tilintarkastus sekä toimitusjohtajan toimivalta.	20

PMA 2 luku – Pienyrityksen tuloslaskelma- ja tasekaavat

[L] Pakottavuus ja harkinnanvaraisuus tilinpäätöksen laadinnassa.	44
---	----

PMA 3 luku – Pienyrityksen liitetiedot

[B] Jaksotusta ja arvostamista koskevat olettamat.	74
[B] Intressiyhteyttä sekä toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenten etuuksia koskevat liitetiedot.	76
[C] Annettuja vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.	78
[D] Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat.	78

PMA – Liite V – Pienyrityksen tasekaava

[J] Huolellisuuden osoittaminen aktivoinnissa.	180
[K] IFRS:n edellytysten täyttymisen varmentaminen huolellisuutena.	181

KPL 1 luku – Yleiset säännökset

Käsitelmäritelmät.	248
----------------------------	-----

KPL 2 luku – Liiketapahtumien kirjaaminen ja kirjanpitoaineisto

Tilinpäätöksen perustana olevan aineiston säilyttäminen.	278
--	-----

KPL 3 luku – Tilinpäätös ja toimintakertomus

[B] Varovaisuusperiaate.	322
[C] Muu tilinpäätösperiaatteet.	325
[D] Tilinpäätöksen julkistamisvelvoitteet.	326
Tilinpäätösaineiston säilyttäminen.	378

KPL 4 luku – Tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät

[B] Tilinpäätösmääritelmien soveltaminen.	391
[C] FIFO-periaatteesta poikkeaminen.	392
[D] Varovaisuusperiaatteesta poikkeamisen perusteiden todentaminen.	394

KPL 5 luku – Arvostus- ja jaksotussäännökset

[B] Varovaisuusolettamien perustana säännökset.	417
---	-----

KPL 6 luku – Konsernitilinpäätös

Konsernivelvoitteet. 499

**KPL 7a luku – Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan
laadittava tilinpäätös ja konsernitilinpäätös**

Päätös siirtymisestä IFRS-raportointiin. 505

KPL 8 luku – Erinäiset säännökset

Lausuntojen ja poikkeuslupien pyytäminen. 512

Johdanto

Tämän teoksen kohteena ovat sekä pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävissä tiedoista annettu valtioneuvoston asetus (1753/2015, *PMA*) että kirjanpitolaki (1336/1997, jäljempänä *KPL*).

Kommentaari selvittää kirjanpito-oikeudellisia velvoitteita nimenomaan osakeyhtiömuotoisen pien- ja mikroyrityksen (*KPL* 1:4a ja 1:4b) erillistilinpäätöksen kannalta. *KPL*:sta ja *PMA*:sta käsitellään vain niitä pykäläiä, jotka ovat tässä tarkoituksessa merkityksellisiä. Pien- ja mikroyhtiöitä ei koske *KPL* 3a luvun vaatimus muita kuin taloudellisia tietoja koskevasta selvityksestä, joten mainittua lukua ei tarkastella jäljempänä. Niin ikään *KPL* 6 luvun konsernisäännökset jäävät pääosin tämän teoksen ulkopuolelle, sillä pienikokoinen konserni on vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisesta (*KPL* 1:6a k 1 ja 6:1.3).

Merkitys pien- ja mikroyhtiön hallitukselle

Pykäläkohtaisten kommentaarien ohella tässä teoksessa arvioidaan säännösten merkitystä erityisesti pien- ja mikroyhtiön hallitukselle. Nämä on väliotsikoitu nimikkeellä ”Merkitys pien- ja mikroyhtiön hallitukselle” sekä koottu luetteloksi edellä sivulla XXV. Näissä jaksossa jäsennetään hallituksen tehtäviä tilinpäätöksen laadinnan kannalta samoin kuin hallituksen jäsenen vastuuriskin hallintaa. Tarkoituksena on erityisesti kuvata, miten hallituksen jäsen voi ennaltaehkäistä riskiään tilinpäätöksen mahdollisesta sisällöllisestä virheestä tai puutteesta sellaisella menettelyllä, joka todentaa häneltä osakeyhtiölain (624/2006, *OYL*) 1:8:ssä edellytetyn huolellisuuden siltä

varalta, että yhtiö myöhemmin osoittautuu kyvyttömäksi suoriutumaan velvoitteistaan velkojia kohtaan. Tähän vastaamiseksi pyritään myös määrittelemään tilinpäätöksestä ne sisällölliset seikat, jotka kuuluvat hallituksen vastuulle. Tarkastelun kohteena on ensisijaisesti tilanne, jossa toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai muu taho ei ole saattanut hallituksen käsiteltäväksi yksittäistä tilinpäätöksen laatimista koskevaa seikkaa eivätkä hallituksen jäsenet ole muutoinkaan informoituja sen mahdollisesta vaikutuksesta tilinpäätökseen.